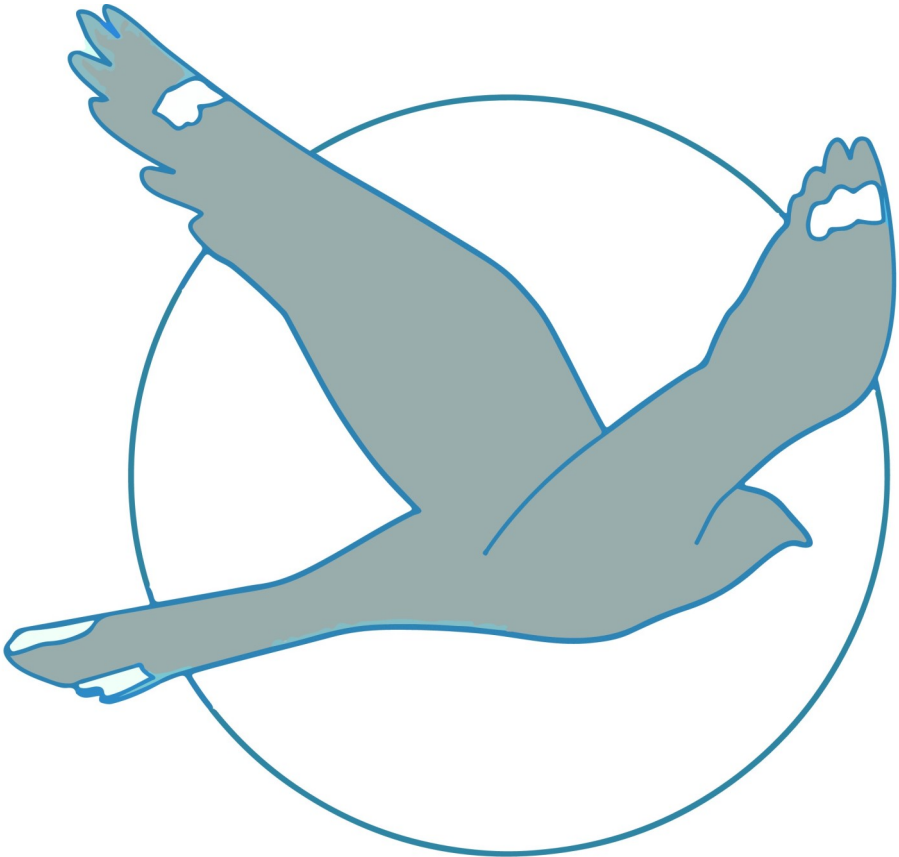
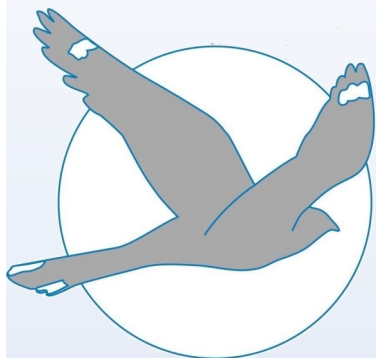

Caprimulgus

Tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Caprimulgus

Tijdschrift van de
Vogelwerkgroep Midden Overijssel

De werkgroep, opgericht op 17 januari 2001, is een onafhankelijke werkgroep met enthousiaste, 'vogelgekke', leden en donateurs. De VMO houdt zich vooral bezig met vogelinventarisaties, tellingen en bescherming van vogels en hun leefgebieden. We hebben een eigen trektelpost in het Wierdense Veld. Ook geven wij 4 keer per jaar dit verenigingsblad Caprimulgus uit met voor elk wat wils.

Jaargang 21, nummer 3

juli 2022

Redactie:

Jos van Tongeren
Roel Janssen
Gerrit Dommerholt

e-mail:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

website:

www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Kopij voor het volgende
nummer inleveren vóór:

15 maart (uitgave in april)
15 jun (uitgave in juli)
15 september (uitgave in oktober)
15 december (uitgave in januari)

Per e-mail naar:

info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Teksten, tabellen en grafieken
gescheiden aanleveren als Word-
of Excel-document

Inhoud

Vogelwerk	3
Meer boeren en meer vogels	4
Overijsselse Vogelaarsdag	5
Vogelgriep	5
Verstoringsrapport	6
Handboek Europese vogels	6
Natuurwinstplan Grote Wateren	10
Uit de media	14
Uit het veld	15
Excursieverslag vrijdagavond 3 juni	17
Sovon: Gelderse vogelaar in de kieker	18
Mystery Bird	20

Vacatures Bestuur

Voor wie het gemist heeft.... Vanwege het vertrek van Jan en de reeds verstreken bestuurstermijnen van Roel en Gerrit hebben we drie vacatures voor bestuursleden! *Dus ben jij of ken jij een toegewijde penningmeester, een allround algemeen bestuurslid of een bevolegen voorzitter die de komende 3 jaren ons wil helpen? Laat het weten!*

Big Day 7 mei 2022

Helaas hebben we ook dit jaar geen Big Day kunnen houden: alleen de Geitenmelkers hadden zich aangemeld en zijn tot de morele winnaars uitgeroepen!

Avondexcursie naar het gebied rond Giethoorn en De Auken

Voor het eerst in jaren weer samen op pad: de excursie werd gemaakt met 8 vogelaars. Zie het verslag op pagina 17.

Succesvol broedseizoen kraanvogels

Kraanvogels. Foto Gijs Tjeerdsma

Dit jaar hebben 2 kraanvogelparen in het Wierdense Veld elk 2 jongen groot gebracht. In eerste instantie werden er wekenlang 3 paren baltend gezien en gehoord. Maar dat derde paar zat wel erg dicht op het reeds gevestigde paar in het noordoostelijk deel en heeft na wat onderlinge strijd de wijk genomen naar de Zunasche Heide en daar succesvol gebroed en ook 2 jongen groot gebracht. Midden Overijssel als kraanvogelbolwerk: wie had dat ooit gedacht?!

Gezellige avond in september

Nu we ook weer bijeenkomsten kunnen organiseren willen we het nuttige met het aangename verenigen. Op donderdag 29 september houden we een gezellige ledenavond onder het genot van een hapje en een drankje. Nadere info volgt.

Meer boeren en meer vogels

Eindelijk, wat een verademing! Een minister die visie heeft en voortvarend de al decennia durende stikstofcrisis gaat aanpakken. Hulde Christianne van der Wal! Hopelijk word je in staat gesteld de o zo noodzakelijke doelen te halen. Wat me in het mediageweld deze weken opvalt, is dat de grootste zuivelcoöperatie, de grootste boerenbank en grootste supermarktketens zich angstvallig stil houden. Terwijl zij toch voor een heel groot deel mede verantwoordelijk zijn voor de huidige problemen in de landbouw, maar ook aan de oplossing ervan kunnen bijdragen. Ik ben erg benieuwd naar hun visie.

Bij de transitie van de huidige industriële landbouw met grote negatieve impact op natuur en milieu naar een landbouw die duurzaam en natuurinclusief is, hebben zij middelen in handen om door middel van prijsprikkels de transitie te stimuleren. Het is niet normaal dat duurzame, biologische producten duurder zijn dan de vervuilde industriële geproduceerde producten. Daarnaast is het niet uit te leggen dat het principe van 'de vervuiler betaalt' blijkbaar niet op de industriële landbouw van toepassing is.

Een oplossing kan liggen in eerlijk bekrijzen via een bonus-malussysteem: breng je met jouw productie schade toe aan onze leefomgeving dan wordt deze schade in de kostprijs van je product verdisconteerd. Produceer je echter op duurzame, natuur inclusieve wijze dan ontvang je een bonus op de opbrengstprijis. Het resultaat zou moeten zijn dat duurzaam geproduceerde producten in de supermarkten goedkoper worden aangeboden dan de industrieel geproduceerde. De zuinige Nederlander zal de keuze snel gemaakt hebben: iedereen aan duurzame, natuur inclusieve producten!

Om in Nederland een natuur inclusieve landbouw te laten ontstaan hebben we wellicht eerder meer dan minder boeren bedrijven nodig. Het op orde brengen en houden van een basisset aan milieufactoren, inrichtings- en beheersmaatregelen is arbeidsintensief. Denk bijvoorbeeld aan omgaan met hogere grond- en oppervlaktewaterstanden, aanleggen en onderhouden van plas-drassen, houtwallen, heggen, andere maairegimes, geen bestrijdingsmiddelen meer, weidegang, houden van scharrelvarkens en -kippen. Uiteraard moet hiervoor, net als voor melk en vlees in de supermarkt, gewoon betaald worden. Het leveren van dit soort nutsvoorzieningen maakt onderdeel uit van het verdienmodel van de boer. De sector bezit genoeg innovatief vermogen om dit mogelijk te maken en wat een geweldig exportproduct als alternatief voor de bulkproductie van nu.

De leefomgeving die dan ontstaat is niet alleen aantrekkelijk voor de mens, maar al vrij snel zal het aantal boerenlandvogels gaan toenemen. Weidevogels vinden weer plek om te broeden en kuikens groot te brengen. Zaad- en insectenetters profiteren van kruidenrijke gras- en akkerlanden, bloeiende heggen en houtwallen.

Droom deze zomer vooral verder over het Nederland van straks.

Gerrit Dommerholt
Voorzitter VMO

O verijsselse Vogelaarsdag in 2022?

In 2019 hebben Johan Poffers en Arnold Lassche de, tot nu toe, laatste Overijsselse Vogelaarsdag georganiseerd. De laatste daarvoor was in 2017 in Weidevol in de Barsbeker Binnenveld.

Toen gooide de Coronacrisis in 2020 en 2021 roet in het eten.

Johan en Arnold zijn bereid om de draad opnieuw op te pakken en in november een Vogelaarsdag te organiseren. Maar ze willen voordat ze aan de slag gaan eerst even polsen of daarvoor wel animo is.

Dus is de vraag aan jullie is of je zin hebt om de Overijsselse Vogelaarsdag te bezoeken?

We horen graag per mail, app of telefoon van jullie!

Het bestuur

Vogelgriep

Jullie hebben het ongetwijfeld meegekregen: de vogelgriep die al enkele weken door broedkolonies van diverse soorten vogels raast, heeft gezorgd voor massale sterfte onder grote sterns. Diverse kolonies grote sterns zijn nu weggevaagd, waaronder die in De Petten op Texel, de kolonie op Griend en die in de Waterdunen in Zeeuws-Vlaanderen. De aantallen slachtoffers zijn zo groot dat er oprechte zorgen zijn over de populatie van deze Rode Lijst-soort. En het einde is nog niet in zicht. In toenemende mate worden bovendien ook andere vogelsoorten getroffen, zoals visdieven. Ondertussen houdt in het buitenland de vogelgriep ook flink huis onder zeevogels als jan-van-genten en grote jagers. Voor meer informatie lees hier verder:

[Grote zorgen door massale sterfte onder grote sterns door vogelgriep | Vogelbescherming.](https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5315163/vogelsterfte-texel-3000-kadavers-grote-stern)

<https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5315163/vogelsterfte-texel-3000-kadavers-grote-stern>

Verstoringsrapport

Een frisse neus halen, met de hond een lekkere wandeling maken, mooie natuurfoto's maken, vogels kijken, of tot rust komen.

We gaan met z'n allen graag naar buiten. Maar de overlevingskansen van vogels kunnen door verstoring worden verminderd, zo blijkt uit een nieuw rapport:

[Verstoring van vogels door recreatie | Vogelbescherming](#). Karen Krijgsveld en collega's onderzochten in opdracht van Vogelbescherming Nederland in hoeverre vogels last hebben van ons, de recreërende mens. Dat blijkt veel ernstiger dan we ons vaak realiseren.

Via bovenstaande link is het rapport te downloaden. Ook voor jullie interessant en handig om kennis van te nemen, en te gebruiken waar nodig.

Fraters. Foto's Roel Janssen

Van de KNNV ontvingen we een infomail met daarin een aanbieding die we jullie niet willen onthouden!

Handboek Europese vogels

Alle kenmerken in beeld

Besteld vóór 16 juli 2022 €99,95- € 89,95

Auteur(s): **auteur: Nils van Duivendijk | beeld: AGAMI (Marc Guyt)**

Druk: **2022, druk 2**

ISBN: **9789050118521**

Pagina's: **1048 p.**

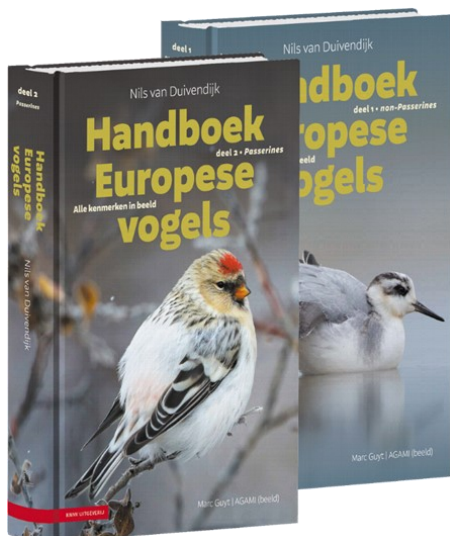
Formaat: **17 x 24 cm**

Uitvoering: **gebonden (set van twee boeken)**

Verschijningsjaar: **2022**

Fotografie: **AGAMI**

Ontwerp: **Sam Gobin**

Wil je vanaf nu elke Europese vogelsoort in alle kleden en in elk jaargetijde kunnen herkennen? Dan is 'Handboek Europese vogels' precies wat je nodig hebt! Deze baanbrekende tweedelige set biedt alle denkbare informatie over kenmerken, rui, leeftijd en geslacht.

Met trefzekere foto's, gemaakt door gerenommeerde vogelfotografen, worden precies die kenmerken afgebeeld die voor determinatie van belang zijn. Relevante informatie, alsmede de ruime ervaring van de auteur en hoogwaardige vogelfoto's, komen in dit boek heel overzichtelijk bij elkaar.

- Alle herkenbare kleden per soort worden afgebeeld en behandeld
- De relevante kenmerken zijn in één oogopslag voor elke soort zichtbaar
- De kenmerken worden secuur aangeduid d.m.v. streepjes en korte teksten

'Handboek Europese vogels' is het meest uitgebreide vogeldeterminatiewerk in Europa en vanwege de vernieuwende opzet uniek in zijn soort. Nooit eerder werd zo veel informatie, zo overzichtelijk en zo compleet bij elkaar gebracht. Dit nieuwe standaardwerk mag niet ontbreken in de bibliotheek van elke vogelaar, van beginner tot gevorderde.

'Dit boek is hét standaardwerk voor vogelherkenning.' - **Ruud van Beusekom | Vogelbescherming Nederland**

'Met dit indrukwekkende boek staat de determinatie-deur verder open dan ooit tevoren.' - **Gerald Driessens | Natuurpunt**

'Alle identificatiekennis samengebracht in twee prachtige delen!' - **Laurens Steijn | BirdingBreaks**

'Duidelijke foto's, heldere beschrijvingen en alles prachtig vormgegeven.' - **Marc Plomp | Vogelinformatiecentrum Texel**

Introductie kiekendieven

KIEKENDIEVEN ID

De ID van kiekendieven is een bekend probleem door de grote variatie en soms kleine verschillen tussen de gelijkende soorten/kleden. In dit overzicht zijn de belangrijkste ID-punten (kop- en ondervleugelpatroon) van de kleedtypen die het meest verward worden samengevat ter vergelijking, maar zie ook de soortpagina's voor het complete beeld. Bij kiekendieven ID wordt soms de term 'ringtail' gebruikt voor de moeilijke '♀-type' kleden tezamen. Ringtail betekend letterlijk 'gebandeerde staart', en geldt voor adulte ♀♀, juvenielen en onvolwassen ♂♂ en ♂♂ tot in het 2^e kj.

▼ Blauwe Kiekendief, adult ♀ (januari)

De vleegelformule, met de lengte van p6 is het eerste punt dat gecheckt dient te worden bij een ID-probleem.

▼ Grauwe Kiekendief, adult ♀ (mei)

De korte p6 en de tekening van de ondervleugeldeken en okselveren vormen een kenmerkend geheel.

▼ Steppiekiekendief, adult ♀ (maart)

Het ondervleugelpatroon is weinig variabel en kenmerkend o.b.v. de aangeduide punten.

▼ Blauwe Kiekendief, juveniel (januari)

De lange en puntige p6 sluit Grauwe en Steppiekiekendief direct uit.

▼ Grauwe Kiekendief, juveniel (februari)

De mate van bandering in de buitenste handpennen is variabel, maar de bandering is gelijkmatig breed. De donkere vingers en achterrand vormen vaak een kenmerkend donker kader om de lichte handvleugel.

▼ Steppiekiekendief, juveniel ♂ (september)

Het ondervleugelpatroon verschilt vaak tussen de geslachten (zie de soortpagina), maar de aangeduide punten komen bij vrijwel alle exx. voor en zijn in combinatie kenmerkend.

▼ **Blauwe Kiekendief, adult ♀ (februari)**

Veel adulte ♀♀ hebben een lichtere wangvlek door uitgebreide lichte streping erin. De kop als geheel ziet er dan vrij uniform streperig uit. Het koppatroon van juvenielen is min of meer hetzelfde, maar de donkere wangvlek is meestal uniform donker.

▼ **Grauwe Kiekendief, adult ♀ (mei)**

Een typisch koppatroon doordat de lichtere delen zich alleen rond het oog bevinden.

▼ **Steppekiekendief, adult ♀ (augustus)**

Koppatroon meer op Blauwe adult ♀ dan op Grauwe adult ♀ lijkend. Maar t.o.v. Blauwe adult ♀ is de iris vaak vrij donker, het masker goed ontwikkeld en de wangvlek groot en uniform donker.

▼ **Blauwe Kiekendief, juveniel (oktober)**

Typisch weinig contrastrijk t.o.v. ♀-type Grauwe en Steppe, inclusief zwak masker. De donkere iris wijst op een ♀.

▼ **Grauwe Kiekendief, juveniel (november)**

Sommige exx. hebben een goed ontwikkelde lichte kraag en lijken daardoor meer op Steppe juveniel. Bij andere vervaagt de kraag juist meer richting de keel. De donkere wangvlek is typisch kleiner/smaller en reikt minder ver naar de snabelbasis en het zwarte masker is kleiner.

▼ **Steppekiekendief, juveniel (september)**

Weinig variabel, maar sommige Grauwe juvenielen kunnen dit patroon benaderen. Bij exx. met een minder typisch koppatroon dient altijd de ondervleugel als extra ID houvast gecheckt te zijn.

▼ **Bruine Kiekendief, adult ♂ (april)**

Zeer variabel; jong-adulten hebben vaak nog een donkerdere kop en nog een (vage) aanduiding van een masker.

▼ **Bruine Kiekendief, adult ♀ (juni)**

Weinig variabel, maar bij sommige, (vermoedelijk) oudere exx. wordt het masker lichter.

▼ **Bruine Kiekendief, juveniel (november)**

Zeer variabel, van geheel donkerbruin tot gelijk aan adult ♀ en variaties er tussenin, zoals bij dit ex. 1e jaars ♂♂ krijgen vanaf de winter een lichte iris.

Naar een toekomstbestendige deltanatuur

De Nederlandse Deltanatuur en de grote wateren (Waddenzee, IJsselmeer, Zuidwestelijke Delta, rivieren) hebben zich in onderlinge samenhang en door menselijk ingrijpen gevormd. In de van oorsprong dynamische systemen zijn omwille van onze veiligheid en welvaart in de loop der jaren vele waterstaatkundige ingrepen uitgevoerd, zoals inpoldering, vaargeulverruiming, aanleg van dammen, dijken en gereguleerd peilbeheer. Hierdoor is de natuurlijke dynamiek in de grote wateren voor een groot deel verdwenen of sterk veranderd van aard. Dit heeft, samen met economisch en recreatief gebruik, zijn weerslag gehad op de natuur in en nabij de grote wateren en op het ecologisch functioneren van de grote wateren. Daardoor zijn veel kenmerkende soorten en habitattypen verdwenen en is de biodiversiteit afgenomen.

Nederland investeert al jaren in de ecologische waterkwaliteit en natuur via verschillende maatregelen (bron, inrichting en beheer) die bijdragen aan het bereiken van doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR, Natura 2000). Door klimaatverandering en toenemend maatschappelijk en economisch gebruik neemt de druk op de grote wateren eerder toe dan af. En hierdoor wordt het steeds lastiger om de doelen te halen.

Werken aan een nieuwe aanpak om doelen te halen

In de "Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder" (Rijksoverheid, 13 oktober 2013) is de noodzaak voor het ontwikkelen van veerkrachtige, toekomstbestendige ecosystemen die de effecten van klimaatverandering kunnen opvangen, vastgesteld. Het scheppen van de juiste (abiotische) condities voor natuurontwikkeling en het geven van ruimte aan natuurlijke processen gelden daarbij als uitgangspunten.

Het Rijk heeft de ambitie om tot 2050 maatregelen te treffen die nodig zijn om te komen tot *"toekomstbestendige grote wateren waar hoogwaardige natuur goed samengaat met een krachtige economie"*. Het Rijk wil – waar dat kan – getijdennatuur terugbrengen, de grote wateren (weer) meer met elkaar verbinden en nieuwe leefgebieden in en rondom de grote wateren ontwikkelen.

Dit is een noodzakelijke stap om de teruggang in biodiversiteit te keren en om in 2050 de Natura 2000-doelstellingen, een gunstige staat van instandhouding voor soorten en habitattypen, te hebben gerealiseerd. Als de natuur en ecologische waterkwaliteit ruim op orde zijn, ontstaat er ook (meer) ruimte voor gebruik, zoals transport, energieproductie, recreatie en andere economische activiteiten.

Natuurwinst voor de Nederlandse Delta

Ons deltalandschap is van grote betekenis voor de wereldwijde biodiversiteit. Dat geeft ons de verantwoordelijkheid de biodiversiteit te herstellen, op peil te houden en een klimaatbestendige leefomgeving te creëren. Dit gebeurt zodanig dat voor de door Nederland te beschermen soorten en habitattypen een gunstige staat van instandhouding wordt bereikt en vastgehouden. Het besef groeit dat natuurlijke dynamiek, natuur- en (cultuurhistorische) landschapswaarden en een hoge biodiversiteit de randvoorwaarden vormen voor een gezonde en duurzaam welvarende leefomgeving. Het is nu tijd om te investeren in duurzaam en robuust herstel van de natuur, waarmee de biodiversiteit wordt verbeterd, de gunstige staat van instandhouding voor Natura 2000-soorten en -habitattypen gerealiseerd kan worden en externe invloeden kunnen worden opvangen. Daarmee geven we ook de economie, onze veiligheid én ons welzijn een nieuwe impuls.

Naar een natuurlijk, klimaatbestendig deltalandschap

Natuurlijke processen en het klimaat zijn richtinggevende factoren voor de ruimtelijke inrichting en het menselijk gebruik. De grote wateren in Nederland vormen samen een vloeiend overgangsgebied van rivier via delta naar zee met toenemende invloed van het getij. Gradiënten van zoet naar zout, van rustig naar dynamisch en van land naar water zorgen voor een rijk geheel aan leefgebieden met een hoge biodiversiteit. De natuurlijke dynamiek en de verbindingen tussen binnendijkse en buitendijkse wateren zijn zoveel mogelijk hersteld.

De natuur is zo veerkrachtig en robuust dat het een optimaal leefgebied vormt voor flora en fauna en zich kan aanpassen aan de klimaatverandering die op ons afkomt.

De grote wateren en de inliggende natuurgebieden kunnen voldoende water vasthouden, bergen en afvoeren zodat droge en natte tijden geen problemen meer geven en dragen bij aan binnendijkse opgaven. De nieuwe natuur houdt koolstof vast en draagt zo bij aan de klimaatdoelen voor CO₂-reductie. Natuurgebieden zijn goed beschermd en breed omzoomd door grootschalige multifunctionele zones waar verschillende vormen van menselijk gebruik, zoals landbouw, recreatie, drinkwaterwinning, energiewinning en wonen, verweven zijn met natuur.

Op deze manier vergroten we de oppervlakte aan natuur en de biodiversiteit van ons deltalandschap en bereiken we de natuurwinst die we nodig hebben. Noodzakelijke ingrepen in de wateren vanuit bijvoorbeeld hoogwaterveiligheid gebeuren op een manier die de natuurlijke dynamiek en de verbindingen zoveel mogelijk ontziet of versterkt.

Het Natuurwinstplan Grote Wateren is een belangrijke strategie voor de realisatie van een natuurlijk, klimaatbestendig deltalandschap met een hoge biodiversiteit.

Synergie met maatschappelijke functies: op zoek naar systeemwinst

Ecologische potentie als uitgangspunt voor het Natuurwinstplan

Het uitvoeren van (grootschalige) systeeminterventies ten behoeve van natuur brengt wel een uitdaging met zich mee. Het herstel van de natuurlijke dynamiek, voldoende ruimte voor natuurlijke processen en goede verbindingen tussen de natuurgebieden is noodzakelijk om de Natura 2000-doelen op landelijke schaal te behalen, maar is niet altijd direct verenigbaar met andere ruimtelijke opgaven en (locatie gebonden) Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Bij de uitvoering van inrichtingsmaatregelen in het watersysteem ten gunste van natuur zijn negatieve effecten op de gebiedsspecifieke functies en Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen niet altijd uit te sluiten. De huidige doelen voor Natura 2000-gebieden zijn namelijk gericht op bescherming van natuurwaarden op basis van de soms sterk veranderde situatie ten tijde van aanwijzen van de Natura 2000-gebieden. Terwijl bij het ecologisch veerkrachtig, robuust en dynamisch maken van onze wateren de nadruk ligt op het sturen op meer natuurlijke condities.

Het bereiken van natuurdoelstellingen in de grote wateren staat niet op zichzelf. Dit is onlosmakelijk verbonden met grote maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering (onder andere hoogwaterveiligheid, droogte), teruggang van de biodiversiteit, de transitie in de energievoorziening en de wijze waarop het watersysteem is georganiseerd voor verschillende vormen van gebruik. Deze opgaven spelen niet alleen op regionaal en nationaal niveau maar ook op Europees niveau (afspraken met buurlanden, Green Deal Europa). Bij de totstandkoming van het Natuurwinstplan wordt gezocht naar optimalisatie voor natuur, vanuit een analyse die ook rekening houdt met de interactie met andere sectoren.

Tot nu toe wordt natuur vaak als één van de gebruiksfuncties gezien en daarmee als een onderhandelbaar belang. Omdat de natuur zelf geen stem en/of rechtspersoonlijkheid heeft, worden andere belangen veelal boven dat van de natuur gesteld. Met het Natuurwinstplan denken gaat dat veranderen: Zie natuur als onderdeel van de basislaag. Natuur is geen functie die met andere functies moet concurreren, maar onderdeel van de basislaag: de laag van bodem, water en ecosystemen. De basislaag bepaalt welke vormen van gebruik duurzaam inpassbaar zijn. Een goede analyse van de basislaag, inclusief natuur, maakt kansen voor de integrale inrichting duidelijk. Dus gebruik is mogelijk, mits er tenminste geen natuurschade optreedt, maar beter nog is dat er natuurwinst wordt behaald.

Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande gebiedsprocessen en wordt de samenwerking gezocht met partijen en actoren rondom de grote wateren. De inzet van "nature based solutions" biedt de mogelijkheid om natuurherstel en ontwikkelopgaven te combineren met andere ruimtelijke opgaven. Het Natuurwinstplan reikt handvatten aan voor de wijze waarop de ruimtelijke inpassing van natuurmaatregelen geoptimaliseerd kan worden en kijkt naar mogelijkheden voor het bereiken van natuurwinst bij de totstandkoming van de maatregelen en het beheer.

Samenwerking

Het Natuurwinstplan Grote Wateren komt voort uit het programma LIFE-IP-Deltanatuur. Bij dit Europese programma zijn overheden en natuurorganisaties als partners aangesloten. Zoals de ministeries van LNV en IenW, waterschappen, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer (vertegenwoordigt de terreinbeherende natuurorgani-

saties en Vogelbescherming (vertegenwoordigt de niet-terreinbeherende natuurorganisaties zoals WNF, ARK, natuur & milieufederaties en de Waddenvereniging). Ik heb namens Vogelbescherming in de kwartiermakers fase van dit programma gezeten en vanaf 2016 in het Programmamanagement Team. Het programma loopt in september 2022 af.

Verbreding: van waternatuur naar landnatuur

Omdat 'droog Nederland' natuurlijk ook tot de Delta behoort, is wat hierboven over verbeteren van de waternatuur is geschreven, ook in grote lijnen op landnatuur toe te passen: dus toewerken naar robuuste bos-, heide-hoogveen-, veenweidesystemen etc. Het doet deugd te constateren dat de ministeries van Landbouw, Natuur, Voedselkwaliteit (LNV), Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Natuur en Stikstof (NenS) in de twee belangrijke en grote programma's 'Natuur' en 'Nationaal Programma Landelijk Gebied' het gedachtengoed van LIFE-IP-Deltanatuur omarmen en voor landnatuur verder willen uitwerken.

Grutto. Foto Ronald Messemaker

De stappen om uit de stikstofcrisis en de biodiversiteitscrisis te geraken, als ook om de waterkwaliteit van alle grond- en oppervlaktewateren te verbeteren horen hierin thuis.

Ambitieuus? Zeker!

Noodzakelijk? Absoluut ja, we moeten wel, voor onszelf, voor volgende generaties!

Gerrit Dommerholt

De Levende Natuur maart 2022. In deze uitgave staat een artikel genaamd 'Geelgors en grasmus blij met struweel in akkerland'. Van oudsher vormden bosjes, heggen houtsingels, houtwallen, bomen en struiken een kenmerkend onderdeel van het agrarische landschap. Deze landschapselementen vervulden functies zoals perceelafschieding, veekeringen en waren een bron van materialen. Door de uitvinding van prikkel- en schrikdraad en door ruilverkavelingen zijn veel van deze elementen verdwenen.

De werkgroep Boerenbuitengebied Muntendam, een initiatief van boeren en burgers, zet zich in voor de verbetering van het buitengebied van Muntendam. Het 900 ha grote werkgebied is gelegen tussen de Groningse dorpen Zuidbroek en Muntendam en omvat de polder Tussenklappen en het gebied tussen het Muntendammerdiep en Tripscompagne. Het is een akkerbouwgebied. De akkerbouwers in het gebied zijn actief met agrarisch natuurbeheer, vooral met de aanleg van akkerranden en wintervoedselveldjes. Het aandeel van natuurmaatregelen binnen het werkgebied is 2,3%. Akkerranden zijn 9-27m brede stroken ingezaaid met een kruidgrassenmengsel. Andere activiteiten zijn ecologisch bermbeheer, het herstel en beheer van twee overhoekjes en de aanplant van veldstruweel. De meeste struweelvakjes waren relatief klein 10-40m². Eén struweelvak was 100m². De struweelsoorten waren meidoorn, hondsroos, vuilboom, liguster, vlier, Gelderse roos, lijsterbes en Spaanse aak. Er werd bewust niet voor sleedoorn gekozen omdat deze soort woekert.

In 2013 werd 900 ha van het buitengebied van Muntendam geteld op broedvogels. Geteld werd volgens de Sovon-richtlijnen. Omdat de ligging van de territoria deels samenviel met de ligging van de struweelvakjes is het aannemelijk dat de toename van grasmus en geelgors het effect is van de aanleg van struweelvakjes. Grasmus en geelgors namen in de onderzoeksperiode dan ook sterk toe. Tussen 2013 en 2018 kwamen er acht paren van de grasmus bij. De geelgors nam in dezelfde periode met 10 broedparen toe.

De toename van grasmus en geelgors in het studiegebied kan echter niet los worden gezien van een algemene toename van deze soorten in oost-Groningen. Voor de grasmus wordt de algemene toename toegeschreven aan verbeterde omstandigheden in het overwinteringsgebied in de Sahel. Voor de geelgors spelen verbeterde omstandigheden in het overwinteringsgebied in Oost-Groningen mogelijk ook een rol. De geelgors wist zijn verspreidingsgebied flink uit te breiden, tot op de Oldambsterklei. De hogere winteroverleving van geelgorzen kan enerzijds te maken hebben met de (steeds) zachtere winters, anderzijds met de aanleg van wintervoedselveldjes.

Dit is een prachtig initiatief van boeren en burgers. En de vogels varen er wel bij! Ik neem aan dat ook andere vogels, zoals patrijs en kwartel, van dit initiatief zullen profiteren.

Henk Roelofs

Ik loop op een bospad. Een paartje boomleeuweriken vliegt op. Een paar jaar geleden is hier bos gekapt. In de jaren 1960 tot 1990 was dit gebied verboden toegang en stond hier een boshut welke door jagers en bosarbeiders werd gebruikt. In de jaren '50 werden veel grove dennen geplant en gewonnen voor de kolenmijnen in Limburg. De bosbouw was in die tijd heel anders en veel werd handmatig gedaan.

Vanuit een aangrenzend toegankelijk gebied had ik een mooi uitzicht op dit gebied en eenmaal zag ik hier een hop. Het pad waarop ik loop kronkelt naar boven. Ik moet even om een over het pad liggende grove den heen en dan is daar de grote boswei. Een paartje buizerd cirkelt boven het bos en heeft hier een nest in een hoge Douglas spar. Langs de bosrand zie ik één reebok en drie geiten. Dit is wel genieten! Langzaam trek ik mij terug om dit vredig tafereel niet te verstoren. Een koekoek roept; deze vogels hebben een groot territorium. Als ik verder loop hoor ik hem geregeld. Ook merels zingen van verschillende kanten, zonder zich bewust te zijn 'vogel van het jaar 2022' te zijn. Ook de zanglijster laat zijn vrolijke lied horen en op twee plekken hoor ik de zang van de grote lijster.

In dit bos zag ik in januari geregeld groepjes kruisbekken en op 4 maart hoorde ik de zang van een kruisbek vanuit de top van een lariks, mooi! Dit kan een broedgeval zijn. Ik kom op een klein heideveldje en hoor de zang van een boomleeuwerik. Met een blik over de heide zie ik de vogel op een boomstronk en krijg ik hem prachtig in de kijker.

Het broedseizoen vliegt voorbij: zwartkop, fitis, tjiftjaf en grasmus laten hun liedje horen. De eerste nachtzwaluwen zijn alweer geteld. Het is droog en warm weer geweest, maar gelukkig hebben regenbuien de droogte verdreven en zijn de bermen groen en bloemrijk. Middenin de maand mei ga ik naar één van mijn mooiste plekken op de Sallandse Heuvelrug, waar ik dit broedseizoen twee korhanen hoorde baltsen. Ik zet de fiets in een beukenbosje waar o.a. de bonte vliegenvanger, gekraagde roodstaart, boomklever, zwarte specht en grote bonte specht broeden. Ik ga een heide pad op en zie een roodborsttapuiten paar met jongen.

Roodborsttapuit. Foto Shutterstock

Ik hoor de zang van de boomleeuwerik, veldleeuwerik en boompieper. De roep van de koekoek klinkt vanuit de verte. Een raaf vliegt al krassend over. Een buizerd paar cirkelt boven de heide. De zon verdrijft de ochtendkou.

Boompieper. Foto Shutterstock

Veldleeuwerik. Foto Shutterstock

Ik loop een paadje naar een akkertje op. Er zitten hier wat vochtige plekken in de heide. Rondom een plasje water bloeit de dopheide al. Op de rand van de akker broedt hier elk jaar een grauwe klauwier, zou hij er al zijn? Ik luister op een afstand of ik zijn rauwe lied hoor. Hoor niets, loop de akker op en hoor roodborst, vink, fitis en merel zingen. Maar geen grauwe klauwier. Midden in mei moet hij toch terug zijn.

Grauwe klauwier.
Foto Shutterstock

Dit jaar geen grauwe klauwier? Als ik terug loop hoor ik toch iets en daar zit de grauwe klauwier in de top van een dode grove den, zijn vaste zangplek, zijn rauwe lied te zingen. Voorzichtig trek ik mij terug uit dit kwetsbare heidegebied van korhoen, boom- en veldleeuwerik, roodborsttapuit en grauwe klauwier. Ik ben hier gast.

Henk Roelofs

Excursieverslag van vrijdagavond 3 juni 2022

Deelnemers VMO: Robert Ekkelkamp, Andre Marissen, Roel Janssen
Gasten: Karin in 't Veld, Henny, Tom Schoonhof, en nog 2 personen.

Deze avondexcursie had tot doel om in Noordwest Overijssel op bezoek te gaan naar de Wieden en de Weerribben; samen het 'Nationaal Park Weerribben-Wieden'. Enkele mensen hadden een aantal jaren geleden deze excursie begin juni ook meege maakt, en dat had bij menigeen een diepe indruk achter gelaten. De verwachtingen waren dus hoog gespannen. Verschil met destijds was het weer. Toen zwoel, warm en windstil; nu fris en een matige wind.

Er werd weer begonnen bij de Auken, en wel in de observatietoren waar ook werd kennisgemaakt met elkaar. Daar natuurlijk de lepelaar, purperreiger, grote zilverreiger en een 5 tal koereigers(!). Natuurlijk ook de min of meer usual suspect rietsoorten zoals de kleine karekiet, rietgors en van twee kanten een snorrende snor. Op de wandeling van de parkeerplaats naar de hut een bruine- en een blauwe kiekendief, wat vooral voor die blauwe wel bijzonder was gezien de tijd van 't jaar.

De volgende locaties waren de Wetering west en oost. Ook daar de gebruikelijke rietzangers, snor, blauwborst en roodborsttapuit. Bij het kijkscherm enkele 10-tallen oeverzwaluwen bij de broedwand. Ook een aantal zingende bosrietzangers. De avond viel en het werd donker. Deze keer geen roerdomp, klein- en kleinst waterhoen. Deze soorten werden ook de afgelopen week niet gemeld op waarneming.nl.

Roel Janssen

Kleine karekiet. Foto Roel Janssen

Sovon: Gelderse vogelaar in de kieker

Naam: Roel Janssen

Vertel iets over jezelf

Ik ben 68 jaar en woon in Hattem. Gepensioneerd Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige en na ruim 40 jaar in de gezondheidszorg te hebben gewerkt ben ik nu enkele jaren met pensioen. Nu ook parttime postbode voor 12 uur per week; meer voor de fitness wat mij goed bevalt. Ook enige jaren actief GroenLinks lid en dit voorjaar als commissielid in de gemeenteraad van Hattem als onderdeel van de PvdA/GroenLinks fractie. Hattem is een klein Hanzestadje aan de IJssel (t/o Zwolle) en op de uiterste Noordoostrand van de Veluwe, wat wil je nog meer? In Hattem is geen Vogelwerkgroep, alhoewel er wel een aantal mensen zijn die zich bezighouden met natuur in de omgeving in het algemeen en vogels in het bijzonder.

Wanneer ben je begonnen met vogelen?

Ik denk zo op mijn 13^e; er was een mix van stimulansen in mijn omgeving; mijn moeder, een actieve buurjongen die bij de NJN zat en die mij mee nam op excursie rond Zutphen. Een vriend van mijn ouders die vanuit zijn werk als dagbladverslaggever recensies van nieuwe natuurboeken schreef en deze soms aan mij gaf. Zo leerde ik het boek 'Vogelzang' van Jac. P. Thijsse kennen; een heruitgave uit 1965 tgv het 100e geboortedag van Thijsse. Mijn eerste telling was rond mijn 13^e nesten inventariseren in het Slingerbos met een leeftijdsgenoot in Zutphen en huiszwaluwennesten tellen in onze straat op initiatief van het VARA-radio programma en voorloper van Vroege Vogels; 'Weer of geen weer', gepresenteerd door Bert Garthof (wie kent hem nog?).

Vogelwerkgroep?

Ik ben vanaf de oprichting lid van de VWG Midden Overijssel. Dat dateert van toen ik in Nijverdal woonde. Vogelcursussen voor beginners (mede)gegeven en samen met Sovon inventarisatiecursus gegeven. Op de Sallandse Heuvelrug inventariseer ik nog steeds jaarlijks met een grote groep mensen alle nachtzwaluwen maar ook jaarlijks wisselende bos en heide delen voor SBB (SNL) en NM. Andere activiteiten van de VWG zijn vogelbescherming, excursies, Trektelpost het Wierdenseveld.

En we sturen 4 x per jaar Caprimulgus rond, onze digitale nieuwsbrief.

Je favoriete gebied?

Veluwe, IJssel, Sallandse Heuvelrug

Leukste of mooiste waarneming?

Met de vogelaars in Hattem ontdekken en monitoren van broedgeval rode wouw; het ringen en zenderen en volgen van het jong vond ik een hele belevenis om mee te maken.

Welke (Sovon-)tellingen doe je?

BMP-A voor Stichting het Gelders Landschap, SNL-telling voor SBB en NM (met de vogelwerkgroep), IJsvogelproject Hattem, Kwartelkoningtelling langs de IJssel, MUS, Kolonievogels Roek in Hattem. Inmiddels twee keer meegedaan met de Vogelatlas-tellingen. Ik inventariseer officieel sinds 1993.

Ik vind elke telling op zichzelf erg interessant maar als ik toch een 'minste' noemen moet dan is het de MUS telling. Bebouwing trekt mij niet zo...

(Sovon Juni 2022)

Rode wouw. Foto Shutterstock

Mystery Bird

Welke vogelsoort werd afgebeeld in de vorige Caprimulgus?

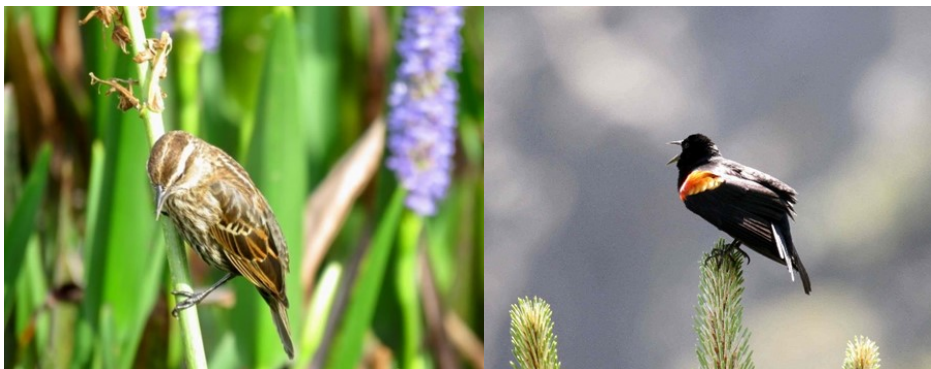

Foto Erik Busser in Florida

Foto Roel Janssen in Yosemite NP

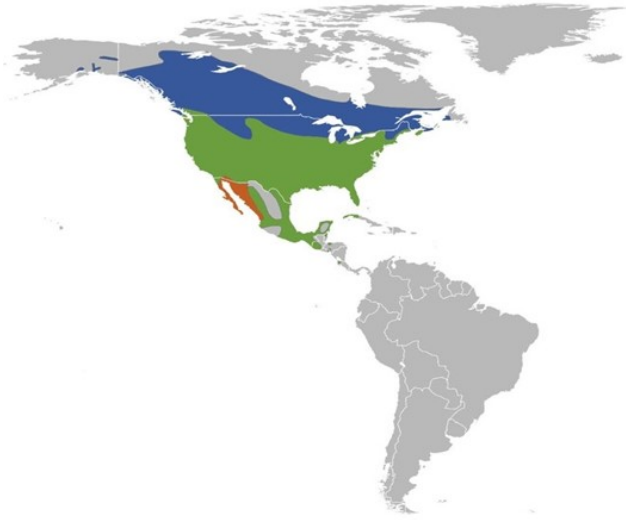
Het was de **Epauletspreeuw** (*Agelaius phoeniceus*), en dan het vrouwtje. Het vrouwtje heeft, zoals bij de meeste vogelsoorten, een wat minder opvallend verenkleed dan het mannetje. De epauletspreeuw heeft een glanzend zwart verenpak, daarom wordt in het Nederlands de vogel als spreeuw aangeduid. Bij een onzorgvuldige vertaling uit het Engels (Red-Winged Blackbird) wordt de vogel ook wel merel genoemd. De soort is echter helemaal niet verwant aan de spreeuwen of aan lijsters. De vogel komt uit een typisch Amerikaanse familie (Icteridae); deze familie staat het dichtst bij de ook in Europa voorkomende gorzen. **Geen goede inzendingen deze keer; was ook erg moeilijk, maar maak gebruik van internet en andere media!!!**

Het zwarte verenkleed met rode vleugelvlekken. Deze vlekken zijn omringd door kleine gele of witte strepen. De vrouwtjes en jonge vogels hebben een gestreept, zwartbruin tot bruin verenkleed. De vogel is 18-24 centimeter lang en heeft een spanwijdte van 30-37 centimeter. De snavel is puntig en scherp en de stevige poten hebben vier tenen aan de voet, een naar achteren en drie naar voren. Het mannetje spreidt zijn vleugels tijdens het zingen om zijn territorium af te bakenen en de aandacht van vrouwtjes op zich te vestigen. Hierbij zijn de vleugelvlekken opvallende goed zichtbaar.

Geluid: [Tordo Sargento o Sargento Cantando Sonido para Llamar El Mejor - Bing video](#)

's Zomers foerageren epauletspreeuwen op spinnen, zaden, granen, kevers, vlinders en andere insecten. Ook op vruchten, zoals bosbessen en bramen. De insecten worden gevangen in de lucht of op de grond. In de winter voeden ze zich voornamelijk met zaden en granen.

Blauw: Broedvogel Groen: Standvogel Bruin: Wintergast

Epuletspreeuwen verzamelen zich buiten het broedseizoen in grote groepen tot meer dan een miljoen vogels. Tot ergernis van veel boeren veroorzaken zij daarbij aanzienlijke schade aan boomgaarden en graanvelden. Daarom wordt de vogel bestreden.

Een zwerm epuletspreeuwen, Kansas, November 2006 foto @Edibobb

Deze vogelsoort kwam begin 2011 uitgebreid in het nieuws omdat in de Verenigde Staten op een snelweg bij Pointe Coupee Parish (Louisiana) en in Beebe (Arkansas) honderden epauletspreeuwen uit de lucht vielen en/of dood op straat lagen. Bij onderzoek bleek geen sprake van vergiftiging of een plotseling optredende ziekte. Deskundigen vermoedden dat het ging om aanvaringen. Grote, dichte groepen waren mogelijk 's nachts opgeschrikt door vuurwerk en in het donker snel weggevlogen en ergens tegenaan gebotst of hadden massaal een harde landing op het wegdek gemaakt.

Roel Janssen

Wie raadt deze vogelsoort?

Oplossingen vóór 15 september inzenden naar Roel Janssen:
r.i.janssen@online.nl

Vogelwerkgroep Midden Overijssel

Bankrekening: NL62ABNA0591160706
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden Overijssel
te Nijverdal

Secretariaat: Beatrixstraat 2
7442 SC Nijverdal
Telefoon: 06-42733996

E-mail:
info@vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

Website:
www.vogelwerkgroepmiddenoverijssel.nl

De werkgroep heeft een regionaal karakter en rekent globaal het gebied van de (voormalige) gemeenten Hellendoorn, Raalte, Rijssen-Holten, (Markelo en Goo) als haar werkgebied.

Het bestuur van de VMO bestaat uit::

Gerrit Dommerholt	voorzitter	06 11 53 94 30
Ronny Hullegie	secretaris	06 42 73 39 96
vacature	penningmeester	
Roel Janssen	bestuurslid	06 15 42 84 67
Erik Busser	bestuurslid	06 34 86 20 16

Lidmaatschap 20,- euro per jaar.

De vereniging kent ook donateurs, die de vereniging financieel ondersteunen. Donateurs krijgen een abonnement op Caprimulgus.

Meer weten over de Vogelwerkgroep Midden Overijssel of lid of donateur worden, neem dan contact op met een van de bestuursleden of verzend een e-mail.

Volg de VMO ook op Facebook en Twitter:

[Facebook](#)

[Twitter](#)

